

باسمه تعالی

سؤالات امتحان نهایی درس : آرایه های ادبی		رشته : ادبیات و علوم انسانی	ساعت شروع : ۸ صبح	مدت امتحان : ۹۰ دقیقه
سال سوم آموزش متوسطه		تاریخ امتحان : ۱۳۸۷ / ۳ / ۲۵		
دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در نوبت دوم (خرداد ماه) سال تحصیلی ۸۷-۱۳۸۶		اداره کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی		
ردیف	سؤالات			
ردیف	نمره			
۱	۰/۲۵	نام یک مثنوی « حماسی و تاریخی » را از نظامی گنجه ای بنویسید .		
۲	۰/۲۵	کدام گزینه با واژه ی « ماهان » هم وزن است ؟ الف) آستان ب) زبان پ) میلاد ت) نیکی		
۳	۰/۵	شعر زیر در چه قالبی سروده شده است ؟ نظام قافیه در این نوع شعر چگونه است ؟ شنیده اید که آسایش بزرگان چیست برای خاطر بیچارگان نیاسودن به کاخ دهر که آرایش است بنیادش مقیم گشتن و دامان خود نیالودن		
۴	۰/۵	سروده ی زیر ، بخشی از یک مسمط تضمینی است ؛ به سؤالات داده شده ، پاسخ دهید . تا کی به تمنای وصال تو یگانه اشکم شود از هر مژه چون سیل روانه خواهد به سرآید شب هجران تو یا نه ؟ « ای تیر غمت را دل عشاق نشانه جمعی به تو مشغول و تو غایب ز میانه » الف) در این شعر ، کدام مصراع ، « بند » نامیده می شود ؟ ب) تعداد رشته ها در این نوع مسمط ، تابع چیست ؟		
۵	۰/۷۵	با توجه به بیت زیر : « میان دو کس جنگ چون آتش است سخن چین بدبخت هیزم کش است » الف) «طرفین تشبیه» را در « مصراع اول » مشخص کنید . ب) « نوع تشبیه » موجود در « مصراع دوم » را بنویسید .		
۶	۰/۵	ترکیب « درخت دانش » را به صورت « یک تشبیه غیر اضافی » بنویسید .		
۷	۰/۷۵	در بیت زیر : « چون شبنم اوفتاده بودم پیش آفتاب مهرم به جان رسید و به عیوق برشدم » الف) کدام واژه ، نشان دهنده ی پیوند شباهت است ؟ ب) چرا شاعر ، خود را به « شبنم » تشبیه کرده است ؟		
۸	۱	در کدام بیت ، « تشبیه مرکب » به کار رفته است ؟ وجه شبه آن را بنویسید . الف) آن قطره ی باران که برافتد به گل سرخ چون اشک عروسی است برافتاده به رخسار ب) از دیده گر سرشک چو باران چکد ، رواست کاندر غمت چو برق بشد روزگار عمر		
۹	۰/۵	واژه ی مشخص شده در بیت زیر ، یک استعاره ی مصرحه است ؛ بنویسید که چگونه پدید آمده است ؟ « در این بازار اگر سودی است با درویش خرسند است خدایا ، منعمم گردان به درویشی و خرسندی »		
		« ادامه ی سؤالات در صفحه ی دوم »		

باسمه تعالی

سؤالات امتحان نهائی درس : آرایه های ادبی		رشته : ادبیات و علوم انسانی		ساعت شروع : ۸ صبح		مدت امتحان : ۹۰ دقیقه	
سال سوم آموزش متوسطه				تاریخ امتحان : ۲۵ / ۳ / ۱۳۸۷			
دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در نوبت دوم (خرداد ماه) سال تحصیلی ۸۷-۱۳۸۶				اداره کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی			
ردیف		سؤالات					
۱۰	در کدام بیت ، واژه ی « سرو » در پدید آمدن آرایه ی « تشخیص » مؤثر بوده است ؟ دلیل خود را بنویسید . الف) تا تو را جای شد ای سرو روان در دل من ب) چو سرو از راستی بر زد غلم را	هیچ کس می نپسندم که به جای تو بود ندیدم اندر جهان ، تاراج غم را	۱				
۱۱	جمله ای بنویسید و واژه ی « خورشید » را در معنی مجازی به کار ببرید .		+۵				
۱۲	کدام واژه ی مشخص شده ، مجاز با « علاقه ی مشابَهت » است ؟ مفهوم آن را بنویسید . « عالم از شور و شر عشق خبر هیچ نداشت فتنه انگیز جهان نرگس جادوی تو بود »		+۵				
۱۳	با توجه به ابیات زیر : « اگر رفت و آثار خیرش نماند « آفرین جان آفرین پاک را الف) در بیت اول ، « مجاز » را معین کنید و « علاقه » ی آن را بنویسید. ب) در بیت دوم ، « مجاز » و « قرینه » ی آن را مشخص کنید.	نشاید پس مرگش الحمد خواند آن که جان بخشید و ایمان خاک را	۱				
۱۴	مفهوم کنایی هریک از عبارت های زیر را بنویسید . الف) دست روی دست گذاشته است . ب) فلانی ریش سفید است .		+۵				
۱۵	در بیت « دلا معاش چنان کن که گر بلغزد پای الف) بخشی را مشخص کنید که شاعر درباره ی امری ، پوشیده سخن گفته است . ب) مفهوم این بخش را بنویسید .	فرشته ات به دو دست دعا نگه دارد » : پوشیده سخن گفته است .	+۵				
۱۶	در شعر « من از گفتن می مانم / اما زبان گنجشکان / زبان زندگی جمله های جاری جشن طبیعت است » الف) در بخش مشخص شده ، کدام آرایه ، در ایجاد موسیقی لفظی ، مؤثر بوده است ؟ ب) قدام تکرار مصوت «-» را چه می نامیدند؟		+۵				
۱۷	نوع « سجع » به کار رفته در هر یک از جمله های زیر را بنویسید . ارزش موسیقایی کدام سجع بیش تر است ؟ الف) هر که با بزرگان ستیزد ، خون خود ریزد . ب) هنر چشمه ی زاینده است و دولت پاینده . پ) مُلک بی دین باطل است و دین بی ملک ، ضایع .		۱				
۱۸	در کدام بیت « موازنه » به کار رفته است ؟ دلیل خود را بنویسید . الف) تیر بلای او را جز دل هدف نباشد ب) کشیدم قلم بر سر نام خویش	تیغ جفای او را جز جان سپهر نباشد نهادم قدم بر سر سرکام خویش	۱				
	« ادامه ی سؤالات در صفحه ی سوم »						

باسمه تعالی

سؤالات امتحان نهانی درس : آرایه های ادبی		رشته : ادبیات و علوم انسانی		ساعت شروع : ۸ صبح		مدت امتحان : ۹۰ دقیقه	
سال سوم آموزش متوسطه				تاریخ امتحان : ۱۳۸۷ / ۳ / ۲۵			
دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در نوبت دوم (خرداد ماه) سال تحصیلی ۸۷-۱۳۸۶				اداره کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی			
ردیف	سؤالات						نمره
۱۹	در بیت زیر ، « جناس تام » را تعیین کنید و معنی هریک از ارکان آن را بنویسید . « نه عجب که قلب دشمن شکنی به روز هیجا تو که قلب دوستان را به مفارقت شکستی »						۱
۲۰	در هر یک از ابیات زیر ، « جناس » ها را بیابید و « نوع » هر یک را به طور دقیق بنویسید . الف) ای گدایان خرابات، خدا یار شماست ب) موج ها خوابیده اند ، آرام و رام پ) باغبان همچو نسیم ز در خویش مران چشم انعام مدارید ز انعامی چند طبل طوفان از نوا افتاده است کاب گلزار تو از اشک چو گل نار من است						۱/۵
۲۱	شیوه ی تکرار واژه ی « گل » در آغاز و پایان بیت زیر ، سبب پیدایش آرایه ی ... شده است . « گل را مدد رسید ز گلزار روی دوست تا چشم ما نبیند دیگر زوال گل »						۰/۵
۲۲	در بیت زیر ، واژه های « اشتقاق » را بیابید . « دلا ز رنج حسودان مرنج و واثق باش که بد به خاطر امیدوار ما نرسد »						۰/۵
۲۳	در بیت زیر ، « مراعات نظیر » وجود دارد ؛ بنویسید تناسب واژه ها از چه جهت است ؟ « دردی است درد عشق که هیچش طیب نیست گر دردمند عشق بنالد ، غریب نیست »						۰/۲۵
۲۴	در بیت زیر ، کدام واژه، نشانه‌ی کاربرد « آرایه ی تلمیح » است ؟ دانسته ی مورد نظر را به اختصار شرح دهید. « چو گل گر خرده ای داری ، خدا را صرف عشرت کن که قارون را غلط ها داد سودای زراندوزی »						۰/۷۵
۲۵	با توجه به شعرهای زیر ، در هریک از بخش های مشخص شده ، کاربرد کدام آرایه ی معنوی آشکار است ؟ الف) آتش سردی که بگدازد درون سنگ را هر که را بوده است آه سرد ، می داند که چیست ب) با من بیا به خیابان / تا بشنوی بوی زمستانی که در آب رخته کرده است						۱
۲۶	در بیت « چنان سایه گسترد برعالمی که زالی نیندیشد از رستمی » : واژه ی « زال » در معنای ... پذیرفتنی است و در معنای ... با واژه ی « رستم » تناسب دارد ؛ به همین دلیل آرایه ی ... را پدید آورده است .						۱
۲۷	در بیت « آن نه زلف است و بنا گوش که روز است و شب است / و آن نه بالای صنوبر که درخت رطب است » : الف) لف و نشر موجود ، « مرتب » است یا « مشوش » ؟ ب) بین « لف ها » و « نشرها » چه رابطه ای برقرار است ؟						۰/۵
۲۸	در شعر زیر ، آرایه ی « تضمین » را بیابید و مورد تضمین شده را تعیین کنید . « زینهار از قرین بد ، زینهار و قنارِتنا عذاب النار »						۱
۲۹	به چه دلیل می گوییم که در بیت زیر ، آرایه ی « حسن تعلیل » وجود دارد ؟ « رسم بد عهدی ایام چو دید ابر بهار گریه اش برسمن و سنبل و نسرین آمد »						۰/۵
۲۰	جمع نمره						۲۰

باسمه تعالی

راهنمای تصحیح سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی	رشته: ادبیات و علوم انسانی
سال سوم آموزش متوسطه	تاریخ امتحان: ۱۳۸۷ / ۳ / ۲۵
دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در نوبت دوم (خرداد ماه) سال تحصیلی ۸۷ - ۱۳۸۶ اداره کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی	

ردیف	راهنمای تصحیح	نمره
۱	اسکندرنامه (۰/۲۵)	۰/۲۵
۲	گزینتهی «ت» (یا نیکی) (۰/۲۵)	۰/۲۵
۳	قطعه (۰/۲۵) مصراع های زوج آن هم قافیه اند. (۰/۲۵)	۰/۵
۴	الف) مصراع آخر (یا «جمعی به تو مشغول و تو غایب ز میانه» / یا مصراع پنجم) (۰/۲۵) ب) تعداد بیت های غزل (یا تعداد بیت های شعر تضمین شده) (۰/۲۵)	۰/۵
۵	الف) مشبّه: جنگ (۰/۲۵) مشبّه به: آتش (۰/۲۵) ب) بلیغ اسنادی (یا بلیغ) (۰/۲۵)	۰/۷۵
۶	دانش مانند درخت است (یا دانش مانند درخت، ثمر می دهد / یا دانش، درخت است) (یا هر پاسخ درست دیگر) (۰/۵)	۰/۵
۷	الف) چون (یا ادات تشبیه) (۰/۲۵) ب) به خاطر اوفتاده بودن (یا بی مقدار بودن / یا تواضع / یا هر مفهوم مشابه دیگر) (۰/۵)	۰/۷۵
۸	بیت «الف» (۰/۵) وجه شبه: قرار گرفتن چیزی شفاف یا سفید (۰/۲۵) بر صفحه ای سرخ رنگ (۰/۲۵)	۱
۹	واژه ی «بازار» مشبّه به باقی مانده از یک تشبیه است. (یا شاعر دنیا را به بازار تشبیه کرده است، مشبّه به را نگاه داشته و بقیه ی پایه های تشبیه را حذف کرده است. / یا بیان مشبّه به و اراده ی تمامی ارکان تشبیه / یا هر توضیح درست دیگر) (۰/۵)	۰/۵
۱۰	بیت «ب» (۰/۵) چون ویژگی راستی (یا علم بر زدن / یا غم ندیدن) به سرو نسبت داده شده است. (یا شاعر به سرو شخصیت بخشیده است / یا هر مفهوم مشابه دیگر) (۰/۵)	۱
۱۱	خورشید زندگی ام طلوع کرد. / یا خورشید از روزنه ها تابید. (یا هر پاسخ درست دیگر) (۰/۵)	۰/۵
۱۲	ترگس (۰/۲۵) مفهوم مجازی: چشم (۰/۲۵)	۰/۵
۱۳	الف) مجاز: الحمد (۰/۲۵) علاقه: جزئیّه (۰/۲۵) ب) مجاز: خاک (۰/۲۵) قرینه: ایمان و جان بخشید (یا ایمان بخشید / یا جان بخشید) (۰/۲۵)	۱
۱۴	الف) بیکار و معطل مانده است. (یا منتظر مانده است / یا هر مفهوم مشابه دیگر) (۰/۲۵) ب) با تجربه است. (یا پیر و کار آزموده است / یا هر مفهوم مشابه دیگر) (۰/۲۵)	۰/۵
۱۵	الف) بلغزد پای (۰/۲۵) ب) خطا کردن (دچار اشتباه شدن / یا هر مفهوم مشابه دیگر) (۰/۲۵)	۰/۵
	«ادامه در صفحه ی دوم»	

باسمه تعالی

راهنمای تصحیح سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی		رشته: ادبیات و علوم انسانی
سال سوم آموزش متوسطه		تاریخ امتحان: ۱۳۸۷ / ۳ / ۲۵
دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در نوبت دوم (خرداد ماه) سال تحصیلی ۸۷ - ۱۳۸۶		اداره کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی
ردیف	راهنمای تصحیح	نمره
۱۶	الف) واج آرایی (یا نغمه‌ی حروف) (۰/۲۵) ب) تتابع اضافات (۰/۲۵)	۰/۵
۱۷	الف) مطرف (۰/۲۵) ب) متوازی (۰/۲۵) ب) متوازن (۰/۲۵) ارزش موسیقایی سجع «متوازی» بیش تر است. (یا عبارت «ب» / یا سجع بین زاینده و پاینده (۰/۲۵)	۱
۱۸	بیت «الف» (۰/۵) چون واژه های دو مصراع در تقابل با هم (۰/۲۵) ، سجع متوازن دارند. (۰/۲۵)	۱
۱۹	قلب (۰/۵) معانی مختلف: مرکز سپاه (در مصراع اول) (۰/۲۵) دل (در مصراع دوم) (۰/۲۵)	۱
۲۰	الف) انعام ، انعام (۰/۲۵) ← جناس ناقص حرکتی (۰/۲۵) ب) آرام ، رام (۰/۲۵) ← جناس ناقص افزایشی (۰/۲۵) پ) گلزار ، گل نار (۰/۲۵) ← جناس ناقص اختلافی (۰/۲۵)	۱/۵
۲۱	تصدیر (۰/۵)	۰/۵
۲۲	رنج (۰/۲۵) مرنج (۰/۲۵)	۰/۵
۲۳	همراهی (۰/۲۵)	۰/۲۵
۲۴	قارون (۰/۲۵) قارون مودی ثروت اندوز و از خویشاوندان حضرت موسی (ع) بود که عاقبت مورد غضب الهی قرار گرفت و با گنج خود در زمین فرو رفت. (یا هر توضیح درست دیگر) (۰/۵)	۰/۷۵
۲۵	الف) تناقض (۰/۵) ب) حس آمیزی (۰/۵)	۱
۲۶	بیرزن (۰/۲۵) پدر رستم (۰/۲۵) ایهام تناسب (۰/۵)	۱
۲۷	الف) مشوش (۰/۲۵) ب) مشبه و مشبه به (یا تشبیه / یا مسند و مسند الیه) (۰/۲۵)	۰/۵
۲۸	مصراع دوم (یا وقتا رینا عذاب النار) (۰/۵) آیه ای از قرآن (یا آیه ی ۲۰۱ سوره ی بقره) (۰/۵)	۱
۲۹	شاعر برای بارش ابر بهاری، علت ادبی و خیالی آورده است (۰/۲۵) و آن دلسوزی بر سمن و سنبل و تسرین به خاطر بدعهدی ایام و در امان نماندن از آسیب روزگار است (یا هر پاسخی نظیر این مفهوم) (۰/۲۵)	۰/۵
۲۰	«خسته باشید»	جمع نمره

سایت اداره کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی وزارت آموزش و پرورش به آدرس: (<http://aee.medu.ir>) تنها سایت مرجع سؤالات و رهنمای آن در کشور و همچنین پاسخگویی به سؤالات دانش آموزان در خصوص امتحانات می باشد.